

Master of Arts Examination, 2025

(2nd Year 2nd Semester)

SANSKRIT

Course: XVIII/F

[Inferential relation (Vyāptipañcakam)]

Time: Two Hours

Full Marks: 30

The figures in the margin indicate full marks.

अधोलिखितेषु त्रयः प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेयाः – 10x3= 30

१. 'साध्याभाववदवृत्तित्वम्' इति व्याप्तिलक्षणे प्राचीन-नव्यनैयायिकनये समासग्रहणतात्पर्यं सयुक्तिकं विचार्यताम्। 7+3= 10

२. "वृत्तिश्च हेतुतावच्छेदकसम्बन्धेन विवक्षणीया, तेन बह्व्यभाववति धूमावयवे जलहृदादौ च समवायेन कालिकविशेषणतादिना च धूमस्य वृत्तावपि न क्षतिः"- अस्याः पङ्क्तेराशयः माथुरीग्रन्थदिशा आलोच्यताम्। 10

३. "ननु तथापि गुणत्ववान् ज्ञानत्वात् सत्तावान् जातेरित्यादौ विषयित्वाव्याप्यत्वादिसम्बन्धेन तादृशसाध्याभाववति ज्ञानादौ ज्ञानत्व-जात्यादेर्वर्तमानत्वादव्याप्तिः" - पङ्क्तिरियं माथुरीग्रन्थदिशा व्याख्यायताम्। 10

४. 'अयं कपिसंयोगी एतद्वृक्षत्वात्'- इत्यत्र साध्याभाववति वृक्षे एतद्वृक्षत्वहेतोर्वृत्तित्वाद् अव्याप्तिर्वारणीया। 10

५. साध्याभावाधिकरणवृत्त्यभावश्च तादृशवृत्तित्वसामान्याभावो बोध्यः -इति वचनस्य तात्पर्यं सोदाहरणं व्याख्यायताम्। 10
